

**Apelacja oskarżyciela.
Komentarz praktyczny
z orzecznictwem. Wzory
pism procesowych**

Wydanie 2.

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Część I

Apelacja oskarżyciela. Komentarz praktyczny z orzecnictwem

Rozdział 1. Prawo do apelacji. Pozycja procesowa oskarżyciela jako podmiotu uprawnionego do wniesienia apelacji

1. Podmioty uprawnione do wniesienia apelacji, zakres i kierunek zaskarżenia. *Gravamen*
2. Oskarżyciel publiczny
3. Oskarżyciel posiłkowy
 - 3.1. Oskarżyciel posiłkowy uboczny
 - 3.2. Oskarżyciel posiłkowy subsydiarny
4. Oskarżyciel prywatny
5. Pokrzywdzony jako podmiot uprawniony do wniesienia apelacji po stronie oskarżenia
6. Wybór orzecznictwa

Rozdział 2. Apelacja jako pismo procesowe oskarżyciela

1. Warunki wniesienia apelacji
 - 1.1. Uwagi wstępne
 - 1.2. Wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku
 - 1.3. Termin do wniesienia apelacji i skutki jego naruszenia
 - 1.4. Przyjęcie i odmowa przyjęcia apelacji
 - 1.5. Cofnięcie apelacji i pozostawienie jej bez rozpoznania
 - 1.6. Pominięcie rozpoznania przyjętej apelacji
2. Apelacja oskarżyciela publicznego i pełnomocnika
 - 2.1. Wymogi formalne apelacji
 - 2.2. Zakreślenie zakresu zaskarżenia w apelacji
 - 2.3. Kierunek apelacji
 - 2.4. Zarzuty apelacyjne
 - 2.4.1. Pojęcie zarzutu i uchybienia
 - 2.4.2. Miejsce zarzutów w apelacji oskarżyciela
 - 2.5. Wnioski apelacyjne
 - 2.6. Uzasadnienie apelacji i podpis

3. Granice zaskarżenia wyroku i zakres orzekania sądu odwoławczego. Znaczenie i konsekwencje bezpośredniego zakazu *reformationis in peius*
 - 3.1. Uwaga wstępna
 - 3.2. Apelacja na niekorzyść oskarżonego i zakres orzekania sądu odwoławczego
 - 3.3. Apelacja na korzyść oskarżonego i zakres orzekania sądu odwoławczego
4. Apelacja oskarżyciela w postępowaniu ponownym w aspekcie zasady *reformationis in peius*
5. Apelacja osobista oskarżyciela posiłkowego i prywatnego
6. Wybór orzecznictwa

Rozdział 3. Zasady formułowania zarzutów i wniosków w apelacji oskarżyciela

1. Zasady wyszukiwania uchybień w wyroku, wybór właściwego zarzutu, konkurencja zarzutów
 - 1.1. Znaczenie prawidłowej identyfikacji uchybienia i wyboru właściwego zarzutu
 - 1.2. Konkurencja zarzutów
 - 1.2.1. Zarzuty mieszane
 - 1.2.2. Zarzuty alternatywne (wykluczające się)
2. Ogólne zasady formułowania zarzutów i wniosków w apelacji
 - 2.1. Uwaga wstępna
 - 2.2. Wpływ uchybienia na treść wyroku
 - 2.3. Zarzuty związane z bezwzględnymi przyczynami odwoławczymi
 - 2.4. Zarzuty związane ze względnymi przyczynami odwoławczymi
 - 2.4.1. Uwagi wstępne
 - 2.4.2. Zarzut obrazy przepisów prawa materialnego
 - 2.4.3. Zarzut obrazy przepisów postępowania
 - 2.4.4. Zarzut błędu w ustaleniach faktycznych
 - 2.4.5. Zarzut rażącej niewspółmierności kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania lub niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka
 - 2.4.6. Nowe fakty i dowody jako podstawa apelacji
3. Wybór orzecznictwa

Rozdział 4. Formułowanie zarzutów i wniosków apelacji w odniesieniu do wybranych rozstrzygnięć sądu

1. Uwagi wstępne
2. Wyrok uniewinniający
 - 2.1. Uwagi wstępne

- 2.2. Wyrok uniewinniający wydany w wyniku błędnych ustaleń faktycznych
- 2.3. Wyrok uniewinniający wydany w wyniku naruszenia procedury
- 2.4. Wyrok uniewinniający wydany w wyniku obrazy prawa materialnego
- 2.5. Wyrok uniewinniający wydany z uwagi na kontratypy ustawowe
- 2.6. Wniosek apelacyjny
3. Wyrok umarzający postępowanie karne
 - 3.1. Uwagi wstępne
 - 3.2. Wyrok umarzający postępowanie z uwagi na znikomą szkodliwość społeczną czynu
 - 3.3. Wyrok umarzający postępowanie z uwagi na przedawnienie karalności
 - 3.4. Wyrok umarzający postępowanie z uwagi na *res iudicata*
 - 3.4.1. Przesłanki przyjęcia powagi rzeczy osądzonej
 - 3.4.2. Wyrok umarzający postępowanie na podstawie art. 54 KWUS
 - 3.5. Wyrok umarzający postępowanie z uwagi na konsumpcję skargi publicznej
 - 3.6. Wyrok umarzający postępowanie z uwagi na brak wniosku o ściganie
 - 3.7. Wniosek apelacyjny
4. Wyrok warunkowo umarzający postępowanie karne
 - 4.1. Uwagi wstępne
 - 4.2. Wyrok warunkowo umarzający postępowanie wydany z obrazą prawa materialnego
 - 4.3. Wyrok warunkowo umarzający postępowanie oparty na błędnych ustaleniach faktycznych
 - 4.4. Wyrok warunkowo umarzający postępowanie pomimo uprzedniej karalności oskarżonego za przestępstwo umyślne wydany z obrażą prawa materialnego lub procesowego
 - 4.5. Wyrok warunkowo umarzający postępowanie wydany w wyniku niesłusznego zastosowania lub niezastosowania środków wskazanych w art. 438 pkt 4 KPK
 - 4.6. Wniosek apelacyjny
5. Wyrok odstępujący od wymierzenia kary
 - 5.1. Uwagi wstępne
 - 5.2. Wyrok odstępujący od wymierzenia kary w wyniku obrazy prawa materialnego
 - 5.2.1. Obligatoryjne odstąpienie od wymierzenia kary
 - 5.2.2. Problem zakresu zaskarżenia apelacji

- 5.3. Wyrok odstępający od wymierzenia kary w wyniku innych uchybień, w tym niesłusznego zastosowania lub niezastosowania środka karnego lub innych środków wskazanych w art. 438 pkt 4 KPK
- 5.4. Wniosek apelacyjny
- 6. Wyrok zawierający błędny opis lub błędną kwalifikację prawną czynu
 - 6.1. Uwagi wstępne
 - 6.2. Podstawy odwoławcze służące zaskarżeniu wyroku zawierającego błędny opis lub błędną kwalifikację prawną czynu
 - 6.2.1. Wybór właściwej podstawy odwoławczej
 - 6.2.2. Zarzut obrazy prawa procesowego
 - 6.2.3. Zarzut błędu w ustaleniach faktycznych
 - 6.2.4. Zarzut obrazy prawa materialnego
 - 6.3. Wniosek apelacyjny
- 7. Wyrok niezawierający określonego rozstrzygnięcia
 - 7.1. Uwagi wstępne
 - 7.2. Podstawy odwoławcze służące zaskarżeniu wyroku niezawierającego określonego rozstrzygnięcia
 - 7.2.1. Zarzut obrazy prawa materialnego lub procesowego
 - 7.2.2. Dopuszczalność apelacji zamiast uzupełnienie wyroku postanowieniem
 - 7.3. Wniosek apelacyjny
- 8. Wyrok niezawierający rozstrzygnięcia co do zarzuconego czynu
 - 8.1. Uwagi wstępne
 - 8.2. Podstawy odwoławcze służące zaskarżeniu wyroku niezawierającego rozstrzygnięcia, co do zarzuconego czynu
 - 8.3. Problem podania w komparycji lub w sentencji wyroku błędnych personaliów oskarżonego
 - 8.4. Wniosek apelacyjny
- 9. Wyrok zawierający sprzeczność w jego treści uniemożliwiająca jego wykonanie
 - 9.1. Uwagi wstępne
 - 9.2. Podstawa odwoławcza służąca zaskarżeniu wyroku oraz wniosek apelacyjny
- 10. Wyrok skazujący na karę bezwzględną pozbawienia wolności
 - 10.1. Podstawy odwoławcze służące zaskarżeniu wyroku skazującego na rażąco niewspółmierną karę bezwzględną pozbawienia wolności
 - 10.1.1. Zarzut rażącej niewspółmierności orzeczonej kary
 - 10.1.2. Zastosowanie instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary

- 10.1.3. Zastosowanie instytucji nadzwyczajnego obostrzenia kary
- 10.2. Wniosek apelacyjny
- 11. Wyrok warunkowo zawieszający wykonanie kary pozbawienia wolności
 - 11.1. Uwagi wstępne
 - 11.2. Podstawy odwoławcze służące zaskarżeniu wyroku warunkowo zawieszającego wykonanie kary pozbawienia wolności
 - 11.2.1. Zarzut rażącej niewspółmierności orzeczonej kary
 - 11.2.2. Zarzut błędu w ustaleniach faktycznych
 - 11.2.3. Zarzut obrazy prawa materialnego
 - 11.3. Wniosek apelacyjny
- 12. Wyrok wydany w trybie konsensualnym
 - 12.1. Wyrok skazujący bez przeprowadzenia rozprawy, wydany na podstawie art. 335 KPK w zw. z art. 343 KPK
 - 12.1.1. Uwagi wstępne
 - 12.1.2. Przyczyny nieprawidłowości w wyrokowaniu
 - 12.2. Wyrok skazujący na rozprawie w trybie dobrowolnego poddania się karze (odpowiedzialności karnej), wydany na podstawie art. 387 KPK
 - 12.3. Kontrola instancyjna wyroku wydanego w trybie konsensualnym i wnioski apelacyjne
- 13. Wyrok łączny i kara łączna
 - 13.1. Uwagi wstępne
 - 13.2. Podstawy odwoławcze służące zaskarżeniu wyroku łącznego i kary łącznej
 - 13.3. Wniosek apelacyjny
- 14. Formułowanie zarzutów w odniesieniu do uzasadnienia wyroku
 - 14.1. Uwagi wstępne
 - 14.2. Dopuszczalność zaskarżenia uzasadnienia wyroku apelacją
 - 14.3. Podstawy odwoławcze służące zaskarżeniu uzasadnienia wyroku
 - 14.4. Wniosek apelacyjny
- 15. Wybór orzecznictwa

Rozdział 5. Zasady sporządzania uzasadnienia apelacji

- 1. Uwagi wstępne
- 2. Struktura uzasadnienia
- 3. Argumentacja
- 4. Wybór orzecznictwa

Rozdział 6. Odpowiedź na apelację

Rozdział 7. Przepisy intertemporalne ustaw nowelizujących postępowanie odwoławcze i ich znaczenie dla sporządzenia apelacji oskarżyciela

1. Zakres nowelizacji z 27.9.2013 r. i 11.3.2016 r.
2. Znaczenie przepisów intertemporalnych dla prawidłowego sporządzenia apelacji oskarżyciela
 - 2.1. Uwagi wstępne
 - 2.2. Apelacja oskarżyciela w przypadku gdy skierowano do sądu akt oskarżenia lub inny środek inicjujący postępowanie sądowe po 30.6.2015 r., a przed 15.4.2016 r.
 - 2.3. Apelacja oskarżyciela w przypadku gdy skierowano do sądu akt oskarżenia lub inny środek inicjujący postępowanie sądowe przed 1.7.2015 r. i nie zostało ono zakończone prawomocnie po 14.4.2016 r.
 - 2.4. Apelacja oskarżyciela, w przypadku gdy skierowano do sądu akt oskarżenia lub inny środek inicjujący postępowanie sądowe przed dniem wejścia w życie ustawy z 19.7.2019 r., tj. przed 15.10.2019 r.
3. Wybór orzecznictwa

Rozdział 1. Prawo do apelacji. Pozycja procesowa oskarżyciela jako podmiotu uprawnionego do wniesienia apelacji

1. Podmioty uprawnione do wniesienia apelacji, zakres i kierunek zaskarżenia.

Gravamen

Prawo do apelacji przysługuje **stronom, pokrzywdzonemu** od wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydanego na posiedzeniu, **podmiotowi zobowiązanemu** określonymu w art. 91a KPK oraz określonymu w art. 91b KPK, którym jest właściciel przedsiębiorstwa zagrożonego przepadkiem, o którym mowa w art. 44a § 2 KK. **Oskarżyciele** publiczny, posiłkowy i prywatny są stronami postępowania karnego, które mają prawo do wniesienia apelacji od wyroku sądu I instancji. Prawo takie przysługuje także **przedstawicielom procesowym** oskarżyciela posiłkowego i prywatnego, a więc ich pełnomocnikom (art. 87 § 1 KPK), którymi mogą być m.in. adwokaci lub radcowie prawni (art. 88 § 1 KPK).

Pozycja procesowa oskarżyciela publicznego, posiłkowego i prywatnego jest zróżnicowana z uwagi na obowiązywanie instytucji **gravamen**, zgodnie z którą **odwołujący się może skarżyć jedynie rozstrzygnięcia lub ustalenia naruszające jego prawa, lub szkodzące jego interesom**, co nie dotyczy jedynie oskarżyciela publicznego (art. 425 § 3 KPK). Pojęcie to wywodzi się od łacińskiego *gravare* – obciążać i oznacza „uciążliwość”. Jego istotą jest domniemanie, że

Podmioty
uprawnione
do wniesienia
apelacji

Gravamen

zaskarżone rozstrzygnięcie jest niekorzystne dla skarżącego, a punkt ciężkości spoczywa na subiektywnym, ale uzasadnionym przekonaniu skarżącego, że dane rozstrzygnięcie (ustalenie) narusza jego prawa (interesy). Domniemanie to może być obalone i wówczas organ procesowy powinien odmówić przyjęcia środka odwoławczego (art. 429 § 1 KPK) lub pozostawić go bez rozpoznania (art. 430 § 1 KPK) [T. Grzegorzczak, w: T. Grzegorzczak, J. Tylman, Polskie postępowanie karne, Warszawa 1999, s. 694; S. Zabłocki, w: R.A. Stefański, S. Zabłocki (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. IV, Warszawa 2021, s. 55]. Tylko w wypadku rozpatrywania środka odwoławczego autorstwa oskarżyciela publicznego, sąd odwoławczy nie stosuje procedury badania i oceny *gravamen* przyjmującej za punkt odniesienia osobiste interesy skarżącego. Procedura weryfikacji *gravamen* w powyższych okolicznościach zostaje pominięta, albowiem od prokuratora wymaga się realizacji obowiązku obiektywizmu i bezstronności (J. Brylak, Instytucja Gravamen w postępowaniu karnym, Legalis 2013, rozdz. II, § 4). Istnienie interesu prawnego, jako warunku uznania danego skarżącego za uprawnionego do wniesienia środka odwoławczego, należy wiązać bezpośrednio z określonym rozstrzygnięciem, a nie z innymi orzeczeniami będącymi konsekwencją procesową, jakie może lub mogło ono wywołać bądź wywołało. Te ostatnie bowiem są odrębnie zaskarżalne [post. SN z 15.12.2010 r., IV KZ 72/10, OSNwSK 2010, Nr 1, poz. 2531, stwierdzające brak interesu prawnego strony (skazanego) do wniesienia zażalenia na postanowienie w przedmiocie przyznania wynagrodzenia obrońcy z urzędu za opinię o braku podstaw do wystąpienia z wnioskiem o wznowienie postępowania; zob. też post. SA w Katowicach z 11.1.2012 r., II AKZ 872/12, Prok. i Pr. 2012, Nr 7–8, poz. 27]. Z istoty *gravamen* wynika też kierunek apelacji **oskarżyciela posiłkowego i prywatnego – wyłącznie – na niekorzyść oskarżonego**. Oskarżyciel posiłkowy może podejmować czynności procesowe tylko na niekorzyść oskarżonego, nawet jeżeli uznaje, że działanie na korzyść oskarżonego poprzez apelację, w której domaga się jego uniewinnienia, mieści się w jego interesie prawnym (post. SN z 6.5.2008 r., II KZ 20/08, OSNwSK 2008, Nr 1, poz. 1016). W post. z 23.9.2008 r. (I KZP 21/08, OSNKW 2008, Nr 10, poz. 80) SN stwierdził, że oskarżyciel posiłkowy – z braku *gravamen* – nie ma uprawnienia do zaskarżania rozstrzygnięć na korzyść

oskarżonego. Z motywów tego orzeczenia wynika, że nie zmienia postaci rzeczy to, że w rozważanej sprawie oskarżycielem posiłkowym nie jest podmiot bezpośrednio pokrzywdzony przestępstwem, lecz zakład ubezpieczeń, który, zgodnie z art. 49 § 3 KPK, jest uważany za pokrzywdzonego w zakresie, w jakim pokrył szkodę wyrządzoną pokrzywdzonemu przez przestępstwo przypisane oskarżonemu nieprawomocnym wyrokiem lub jest zobowiązany do jej pokrycia. Także przystępujący do procesu w charakterze oskarżyciela posiłkowego zakład ubezpieczeń realizuje w toku postępowania funkcję ścigania, a zatem jego interes procesowy jest sprzeczny z interesem oskarżonego, co wyklucza możliwość działania na korzyść oskarżonego. W przypadku braku woli ścigania oskarżonego, oskarżyciel posiłkowy może natomiast w każdej chwili odstąpić od oskarżenia. Jedynie **oskarżyciel publiczny** ma prawo wnieść apelację **także na korzyść oskarżonego** (art. 425 § 4 KPK).

Zaskakujący, ale jak się wydaje trafny, jest w związku z tym pogląd *K. Łojewskiego*, że w postępowaniu odwoławczym żadna ze stron nie może we własnym imieniu dochodzić bezwzględnej i obiektywnej sprawiedliwości jako takiej, a jedynie sprawiedliwości dla siebie korzystnej. Domena sprawiedliwości obiektywnej jest zastrzeżona dla oskarżyciela publicznego, wyposażonego w możliwość działania we wszystkich kierunkach, zarówno korzystnym, jak i niekorzystnym dla oskarżonego (*K. Łojewski*, *Apelacja karna*, Warszawa 2005, s. 22).

Sprawiedliwość obiektywna jako domena oskarżyciela publicznego

2. Oskarżyciel publiczny

Szczególna pozycja oskarżyciela publicznego jako podmiotu uprawnionego do wniesienia apelacji związana jest z **prawem wniesienia środka odwoławczego także na korzyść oskarżonego**. Zgodnie z art. 45 § 1 KPK oskarżycielem publicznym przed wszystkimi sądami jest **prokurator**. Z kolei w art. 425 § 4 KPK ustawa używa sformułowania „oskarżyciel publiczny”, a nie „prokurator”, co wskazuje, że status prawny oskarżyciela publicznego obejmuje także inne podmioty. Chodzi o **inne organy państwowe**, które mogą być oskarżycielem publicznym **z mocy szczególnych przepisów ustawy, określających zakres ich działania** (art. 45 § 2 KPK). Organy uprawnione

Oskarżyciel publiczny

Prokurator

Inne podmioty posiadające status oskarżyciela publicznego

do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego i upoważnione do prowadzenia dochodzenia, wnoszenia oraz popierania oskarżenia zostały wymienione w wydanym na podstawie art. 325d KPK rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 22.9.2015 r. w sprawie organów uprawnionych obok Policji do prowadzenia dochodzeń oraz organów uprawnionych do wnoszenia i popierania oskarżenia przed sądem I instancji w sprawach, w których prowadzono dochodzenie, jak również zakresu spraw zleconych tym organom (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 522). Należą do nich:

- 1) organy Inspekcji Handlowej;
- 2) organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej;
- 3) Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej – w sprawach o przestępstwa wymienione w § 1 wskazanego rozporządzenia.

Uprawnienia do wnoszenia i popierania oskarżenia przed sądem I instancji przysługują także organom Straży Granicznej w sprawach o przestępstwa określone w § 2 ust. 2 powołanego rozporządzenia, a także: naczelnikowi urzędu celno-skarbowego – w sprawach z zakresu kontroli celno-skarbowej, oraz naczelnikowi urzędu skarbowego – w pozostałych sprawach, z tym że przepisów tych nie stosuje się, jeżeli akt oskarżenia wnosi i popiera prokurator (§ 2 ust. 2a pkt 1 i 2 oraz ust. 3 wskazanego rozporządzenia). Organy te nie są jednak uprawnione do zaskarżania wyroków sądów I instancji, gdyż uprawnienia takie nie mieszczą się w granicach ustawowego upoważnienia wynikającego z art. 325d KPK. Teza ta wynika z uchw. SN z 5.11.1970 r. (VI KZP 44/70, OSNKW 1970, Nr 12, poz. 166), w której SN stwierdził, że skoro przepis art. 421 KPK69 (obecnie art. 325d KPK) ograniczył uprawnienia tych organów w zakresie postępowania sądowego tylko do wnoszenia i popierania oskarżenia przed sądem I instancji, to należy przyjąć, iż organy, o których mowa w wydanym na podstawie tego przepisu rozporządzeniu, nie są uprawnione do zaskarżania wyroków sądów I instancji.

Uprawnienia oskarżyciela publicznego upoważniające do prowadzenia dochodzenia oraz wnoszenia i popierania oskarżenia przysługują też **innym organom na mocy odrębnych ustaw** – przepisów szczególnych (art. 312 pkt 2 KPK). Organy te są także uprawnione do zaskarżania orzeczeń sądów I instancji, gdyż zakres ich uprawnień

wynika nie z art. 325d KPK, lecz z przepisów szczególnych. Prawo to przysługuje:

- 1) Straży Leśnej i podmiotom mającym uprawnienia strażników leśnych, jeżeli przedmiotem przestępstwa jest drzewo lub drewno pochodzące z lasu stanowiącego własność Skarbu Państwa (art. 47 ust. 2 pkt 7 i art. 48 ustawy z 28.9.1991 r. o lasach, t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1356);
- 2) Państwowej Straży Łowieckiej, jeżeli przedmiotem przestępstwa jest zwierzyna (art. 39 ust. 1 i 2 pkt 7 ustawy z 13.10.1995 r. – Prawo łowieckie, t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1082).

W odniesieniu do Straży Leśnej SN uznał, że: „prawo do wnoszenia i popierania aktów oskarżenia w postępowaniu uproszczonym (obecnie w trybie i na zasadach określonych w Kodeksie postępowania karnego), o którym mowa w art. 47 ust. 2 pkt 7 ustawy z 28.9.1991 r. o lasach – Dz.U. Nr 101, poz. 444 ze zm. (a więc odnoszące się do sytuacji, gdy przedmiotem przestępstwa jest drzewo lub drewno pochodzące z lasów stanowiących własność Skarbu Państwa), obejmuje również w wypadku wydania przez sąd I instancji orzeczenia niezgodnego ze stanowiskiem Straży Leśnej, występującej jako oskarżyciel publiczny żądanie kontroli zasadności orzeczenia sądu I instancji, a w rezultacie prawo złożenia środka odwoławczego, uruchamiającego postępowanie kontrolne, oraz udział w postępowaniu odwoławczym” (post. SN z 21.5.1999 r., V KKN 85/99, OSNKW 1999, Nr 9–10, poz. 64). Należy przyjąć, że analogiczne uprawnienie służy też Państwowej Straży Łowieckiej (zob. też *W. Grzeszczyk*, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2007, s. 313).

Wskazane organy są uprawnione do zaskarżania apelacją wyroków sądów I instancji, z tym że apelacja od wyroku sądu okręgowego powinna być sporządzona i podpisana przez pełnomocnika, tj. adwokata lub radcę prawnego (art. 446 § 1 KPK).

Oskarżycielem publicznym uprawnionym do wniesienia apelacji są również **finansowe organy postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa skarbowe**, w których są one uprawnione do prowadzenia takiego postępowania, a następnie do sporządzenia i popierania aktu oskarżenia przed sądem (art. 120 § 1 i art. 121 § 1 KKS) (szerzej odnośnie do podmiotów uprawnionych

Finansowe organy postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa skarbowe

do wniesienia apelacji w postępowaniu karnym skarbowym: *H. Pa-luszkiewicz*, Sporządzanie środków odwoławczych i innych środków zaskarżenia w postępowaniu karnym i karnoskarbowym. Komentarz praktyczny z orzecnictwem. Wzory pism procesowych, Warszawa 2020, rozdz. 14). Zgodnie z art. 53 § 37 KKS finansowym organem postępowania przygotowawczego jest:

- 1) naczelnik urzędu skarbowego;
- 2) naczelnik urzędu celno-skarbowego;
- 3) Szef Krajowej Administracji Skarbowej.

Stosownie do art. 122 § 1 pkt 1 KKS, przez wyrażenie „prokurator” użyte m.in. w art. 441 § 4, art. 446 i 448 KPK rozumie się także „finansowy organ postępowania przygotowawczego”. Oznacza to, że prawo do samodzielnego wywiedzenia apelacji przez te organy obejmuje także złożenie takiego środka odwoławczego od wyroku sądu okręgowego jako sądu I instancji bez konieczności jej sporządzenia i podpisania przez pełnomocnika [*J. Zagrodnik*, w: *L. Wilk, J. Zagrodnik*, Kodeks karny skarbowy. Komentarz, Warszawa 2021, kom. do art. 122, Nb 5 (pkt 16), gdzie stwierdzono, że z odesłania do art. 446 KPK wynika, że apelację od wyroku sądu okręgowego może sporządzić i wnieść finansowy organ postępowania przygotowawczego].

Wszystkim wymienionym oskarżycielom publicznym przysługują w postępowaniu odwoławczym **prawa strony** określone w dziale IX KPK.

Ze szczególnej pozycji prokuratora jako oskarżyciela publicznego wynika też prawo do objęcia ściganiem z urzędu czynu prywatnoskargowego (art. 60 § 1 KPK). Już pod rządami KPK69 przyjmowano, że ingerencja prokuratora w sprawach o przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego może nastąpić wyłącznie po stronie oskarżenia, w wypadku gdy takiej ingerencji wymaga interes społeczny (wyr. SN z 4.7.1978 r., VI KZP 154/78, OSNPG 1979, Nr 1, poz. 7). Pogląd ten także obecnie zachował aktualność. Przyjąć zatem trzeba, że jeżeli po objęciu lub przyłączeniu się do oskarżenia w sprawie o przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego prokurator dochodzi do wniosku, iż jego ingerencja po stronie oskarżenia nie znajduje dalszego uzasadnienia, to obowiązany jest do cofnięcia aktu oskarżenia (art. 14 § 2 KPK), pozostawiając wyłącznie pokrzywdzonemu dalsze popieranie wniesionego przez niego przedtem oskarże-

Prawo do objęcia
ściganiem
z urzędu czynu
prywatnoskar-
gowego

nia albo decyzję co do wniesienia lub niewnoszenia aktu oskarżenia (art. 54 § 2 KPK).

Ponadto objęcie przez prokuratora oskarżenia – wszczęcie postępowania lub przyłączenie się do oskarżenia – wstąpienie do postępowania już wszczętego jako oskarżyciel publiczny (art. 60 § 1 KPK) nie uprawnia prokuratora do wnoszenia apelacji domagającej się uniewinnienia oskarżonego. Aktualność zachowuje uchw. SN(7) z 26.6.1970 r. (VI KZP 18/69, OSNKW 1970, Nr 9, poz. 99), w następującym brzmieniu: „zarówno dawny jak i nowy Kodeks postępowania karnego dopuszczają ingerencję prokuratora w sprawach o przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego wyłącznie po stronie oskarżenia, ograniczoną przy tym do wypadków, gdy takiej ingerencji wymaga interes społeczny. Jeśli zaś po objęciu czy przyłączeniu się do oskarżenia w sprawie o przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego prokurator dochodzi do wniosku, że jego ingerencja po stronie oskarżenia nie znajduje uzasadnienia w świetle przepisu art. 50 § 1 KPK69 (art. 65 § 1 KPK50), to obowiązany jest w każdym stadium postępowania odstąpić od oskarżenia, pozostawiając wyłącznie pokrzywdzonemu dalsze popieranie wniesionego przez niego przedtem oskarżenia albo decyzję co do wniesienia lub niewnoszenia aktu oskarżenia, a oskarżonemu – obronę przed tym oskarżeniem. Objęcie zatem przez prokuratora oskarżenia na podstawie art. 65 § 1 KPK50 i przyłączenie się do oskarżenia w rozumieniu art. 50 KPK69 nie uprawnia prokuratora do wnoszenia rewizji domagającej się uniewinnienia oskarżonego” (zob. też aprobujący komentarz do wskazanej uchwały SN: *T. Grzegorzcyk*, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Kraków 2003, s. 1091). W tym przypadku norma zawarta w art. 425 § 4 KPK ulega ograniczeniu z uwagi na interes prawny pokrzywdzonego. Natomiast za dopuszczalne uznać trzeba zaskarżenie przez prokuratora na korzyść oskarżonego wyroku w zakresie innym niż uniewinnienie, po objęciu ściganiem z urzędu czynu prywatnoskargowego, ale przy dalszym istnieniu interesu społecznego w ściganiu (*T. Grzegorzcyk*, Kodeks postępowania karnego, 2003, s. 1091).

Nowela do art. 55 i 60 KPK (ZmKPK23) przewiduje jednak istotną modyfikację stanu prawnego w omawianym zakresie przez wprowadzenie nowej formy udziału prokuratora w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego, a także zainicjonowane

Brak uprawnienia do wniesienia apelacji domagającej się uniewinnienia

subsydiarnym aktem oskarżenia. Zgodnie z § 5 dodanym do art. 55 KPK: „Prokurator, który nie wstąpił do sprawy jako oskarżyciel publiczny, może do niej wstąpić jako uczestnik postępowania, jeżeli uzna, że wymaga tego ochrona praworządności lub interes społeczny; w takim wypadku prokuratorowi przysługują prawa strony, przy czym stosuje się do niego odpowiednio przepisy art. 48, art. 425 § 3 zd. 2, art. 425 § 4, art. 427 § 2 i art. 431 § 2. Ilekroć przepisy określają porządek zadawania pytań, zabierania głosu lub wykonywania innych praw, prokurator korzysta z tych praw bezpośrednio po oskarżycielu”. Przepis ten znajduje odpowiednie zastosowanie w odniesieniu do udziału prokuratora w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego (nowy § 5 dodany do art. 60 KPK ww. nowelą).

Nowa regulacja oznacza m.in., że prokurator działając w charakterze strony, a nie oskarżyciela publicznego, może zaskarżyć wydane orzeczenie także na korzyść oskarżonego, gdyż wówczas ma odpowiednie zastosowanie art. 425 § 4 KPK.

3. Oskarżyciel posiłkowy

3.1. Oskarżyciel posiłkowy uboczny

Pokrzywdzony może przystąpić do procesu po wniesieniu aktu oskarżenia przez oskarżyciela publicznego aż do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej, co następuje przez złożenie oświadczenia, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego (art. 54 § 1 KPK). Staje się on wówczas oskarżycielem posiłkowym ubocznym i **może działać obok oskarżyciela publicznego lub zamiast niego** (art. 53 KPK), co będzie miało miejsce w razie cofnięcia oskarżenia przez oskarżyciela publicznego (art. 14 § 2 w zw. z art. 54 § 2 KPK). W tym ostatnim wypadku będzie występował samodzielnie.

Dla pozycji procesowej oskarżyciela posiłkowego ubocznego i subsydiarnego istotne znaczenie ma **gravamen**, gdyż może on skarżyć jedynie rozstrzygnięcia lub ustalenia naruszające jego prawa lub szkodzące jego interesom (art. 425 § 3 KPK). Pod rządami KPK69

Oskarżyciel
posiłkowy

Oskarżyciel
posiłkowy
uboczny

Zakres
zaskarżenia

obowiązujący wówczas art. 395 KPK⁶⁹ przewidywał, że oskarżyciel posiłkowy może zaskarżyć wyrok tylko w części dotyczącej orzeczenia o winie. Nie mógł więc zaskarżać wyroku w części dotyczącej każdego rozstrzygnięcia co do kary w jej najszerszym rozumieniu, obejmującym nawet przypadki odstąpienia od jej wymierzenia, zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary czy warunkowego zawieszenia jej wykonania. Mógł natomiast kwestionować rodzaj winy, w tym kwalifikację prawną czynu [H. Kempisty, w: M. Mazur (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 1971, s. 508–509]. Obecnie obowiązujący KPK nie przewiduje takiego ograniczenia, co oznacza **prawo oskarżyciela posiłkowego do wywiedzenia apelacji także w zakresie kary**, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku lub innego środka (art. 438 pkt 4 KPK). Przepisów o oskarżycielu posiłkowym nie stosuje się w wypadku wniosku prokuratora o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środków zabezpieczających (art. 324 w zw. z art. 354 pkt 1 KPK).

Prawo oskarżyciela posiłkowego do wniesienia apelacji także w zakresie kary doznaje jednak **ograniczenia w przypadku wyroku łącznego**, gdyż wówczas oskarżyciel posiłkowy nie ma legitymacji (interesu prawnego) do zaskarżenia takiego wyroku. W piśmiennictwie wskazuje się, że kwestia winy i kary w sprawie o przestępstwo, w której oskarżyciel posiłkowy lub prywatny był stroną, została już prawomocnie rozstrzygnięta i nie odżywa w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego. Ponadto prawomocne wyroki skazujące podlegające łączeniu muszą być w tym postępowaniu w pełni respektowane [S. Zabłocki, w: R.A. Stefański, S. Zabłocki (red.), Kodeks postępowania karnego, t. IV, 2021, s. 544].

W postępowaniu sądowym z uprawnień pokrzywdzonego określonych w art. 53 KPK nie może korzystać osoba występująca w tej samej sprawie w charakterze oskarżonego, z wyjątkiem przewidzianym w art. 497 i 498 § 3 KPK (art. 50 KPK). Z kolei zgodnie z art. 51, 52 oraz 58 KPK prawa pokrzywdzonego mogą wykonywać w sytuacjach przewidzianych w tych przepisach również inne osoby, co obejmuje także kierowanie środków odwoławczych.

Podmioty
korzystające
z uprawnień
pokrzywdzonego

[Przejdź do księgarni →](#)